

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор _____ В.І.Пожуєв

«_____» _____ 2013 р.

**КОНЦЕПЦІЯ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНЖЕНЕРНОЇ АКАДЕМІЇ
на 2013-2017 рр.**

Запоріжжя
2013

ЗМІСТ

1	Загальні положення.....	3
2	Теоретико-методологічні засади концепції виховання студентів.....	4
2.1	Ідеал виховання.....	4
2.2	Головна мета виховання.....	4
2.3	Основні цілі виховання	4
2.4	Основні виховні завдання	5
2.5	Основні принципи виховної роботи:	5
3	Напрямки, форми та методи виховної роботи	6
3.1	Національно-патріотичне виховання студентської молоді	7
3.2	Громадянсько-правове виховання	7
3.3	Сприяння розвитку громадянського суспільства в академії.....	8
3.4	Морально-етичне виховання	9
3.5	Формування елементів корпоративної культури на традиціях та історії академії	10
3.6	Соціально-психологічна робота зі студентами	10
3.7	Екологія людини	11
3.8	Розвиток студентської творчості.....	12
4	Організація виховної роботи в академії.....	12
4.1	Суб'єкти, що забезпечують реалізацію виховної роботи в академії.....	13
4.2	Рада з навчально-виховної роботи як головний чинник реалізації Концепції з організаційно-виховної роботи	14
4.3	Роль викладача у виховному процесі	14
4.4	Роль куратора академічної групи.....	15
4.5	Студентське самоврядування як фактор удосконалення виховного процесу.....	17
5	Очікувані результати реалізації Концепції з виховної роботи в академії....	18

КОНЦЕПЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНЖЕНЕРНОЇ АКАДЕМІЇ НА 2013–2017 рр.

1 Загальні положення

Концепцію розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо питань студентського самоврядування», Національної доктрини розвитку освіти України, Положення про вищий заклад освіти, Концепції національного виховання студентської молоді, Концепції гуманітарної освіти в Україні, Указу Президента України «Про Національну програму правової освіти населення», Указу Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», Державної цільової програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України та інших нормативних документів Міністерства освіти і науки України, Концепції гуманітарної освіти в ЗДІА та Статуту ЗДІА.

Концепція визначає методологічні засади, мету, завдання, принципи виховної роботи в академії, а також напрямки, методи, форми та шляхи її реалізації.

Потреба у впровадженні цієї концепції обумовлюється насамперед, необхідністю приведення системи виховання студентів у відповідність до тієї системи ціннісних орієнтацій та соціальних здобутків, що визначають поступ людської цивілізації на початку третього тисячоліття. Концепція організаційно-виховної роботи виходить з того, що саме особистість студента, його права й обов'язки, запити й потреби, морально-духовні якості мають перебувати в центрі уваги викладацького колективу та ректорату. Визнання самотності, неповторності, людської гідності кожного студента визнається за вищу цінність цілеспрямованої виховної роботи професорсько-викладацького колективу з метою підготовки нової генерації української інтелігенції.

Кардинальні перетворення в українському суспільстві після здобуття Україною незалежності, радикальні зміни у світі під впливом трансформаційних процесів визначають необхідність проведення комплексної виховної роботи у системі вищої освіти з метою підготовки студентської молоді до самостійної, активної, творчої життєдіяльності в нових соціальних і культурних умовах.

2 Теоретико-методологічні засади концепції виховання студентів

Як наголошено у Національній доктрині розвитку освіти України, пріоритетним напрямком в її реалізації є формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації; виховання людини демократичного світогляду, яка поважає громадські права і свободи, традиції народів і культур світу, національний, регіональний мовний вибір кожної людини.

Виховання – це, насамперед, засвоєння кожною особистістю духовності, культури народу, його національного духу, способу життя.

2.1 Ідеал виховання – це особистість, яка здатна і готова своєю діяльністю, своїм життям забезпечувати буття свого народу, суспільства і держави в усіх її формах, проявах у відповідності до вимог історичного часу. Ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально-активна людина, що наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, патріотичними почуттями, є носієм кращих надбань української та світової культури, здатна до саморозвитку та самовдосконалення.

2.2 Головна мета виховання – набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді незалежно від національної належності рис громадянина Української держави, розвиненої духовності, моральної, художньо-естетичної, правової, екологічної культури.

2.3 Основні цілі виховання відповідно до сучасних умов і стану буття народу, завдань їхнього подальшого розвитку слід вважати:

- формування патріотизму та рис громадянина України;
- формування вузівського патріотизму як основи корпоративної культури ЗДІА;
- соціалізацію молоді;
- високу освіченість;
- національну свідомість;
- соціальну активність, працелюбність;
- формування високих моральних якостей;
- зорієнтованість на шанобливе та поважливе ставлення до себе і до людей;
- відповідальність;
- жертвність;
- шляхетність;
- оптимістичність світогляду;
- почуття власної гідності і чемності;
- волелюбність;
- мужність;
- чуттєво-емоційну та поведінкову культуру тощо.

2.4 Основні виховні завдання:

- виховання духовної культури особистості та створення умов для вільного формування нею власної світоглядної позиції;
- виховання правової культури: поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки – герба, прапора і гімну, знання та дотримання законів;
- формування соціальної активності, відповідальності особистості;
- виховання розуміння високої цінності українського громадянства, внутрішньої потреби бути громадянином України;
- виховання почуття поваги та гордості за причетність до історико-культурної спадщини і надбань колективу ЗДІА;
- введення молодшої людини в світ соціального, господарського, політичного, інтелектуального, етичного, культурного досвіду українського народу і усього людства;
- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів;
- забезпечення умов для засвоєння нагромаджених людством знань в усіх актуальних галузях діяльності;
- забезпечення умов для оволодіння актуальними методами добування знань та практичного використання їх;
- виховання культури мислення і культури розумової діяльності;
- формування мовної культури, володіння і вживання української мови;
- виховання внутрішньої потреби в суспільно-корисній праці, формування актуальної мотиваційної структури праці;
- виховання родинно-сімейної свідомості, етики та інших добродійностей, притаманних українському народові;
- ствердження розуміння своєї родини, оселі, батьківського дому як відповідної і кінцевої фізичної, духовної, моральної межі свого власного життя;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою, толерантності, поваги до жінки, любові до рідної землі;
- спонукання студентів академії до активної протидії проявам аморальності, правопорушенням, бездуховності, антигромадської діяльності.

2.5 Основні принципи виховної роботи:

- системність;
- безперервність;
- єдність логічного, історичного, національного та загальнолюдського у вихованні, що спрямована на розвиток національної свідомості, прищеплення любові до свого народу, поваги до його культури, традицій, звичаїв, а також поваги до культури інших народів, оволодіння цінностями української та світової культури в усіх сферах життєдіяльності;

- гуманітаризацію та гуманізацію навчання і виховання, які передбачають, з одного боку, насичення навчального процесу гуманітарними дисциплінами та внесення гуманітарних знань до усіх навчальних курсів, а з іншого, гуманні стосунки між учасниками навчального процесу;

- єдність навчання та виховання, спрямовану на виховуюче навчання, яке не лише дозволяє набувати знання, але й сприяє виробленню позитивного, емоційного ставлення до них, до загальнолюдських цінностей, що виступають в решті-решт детермінантами світогляду людини;

- співробітництво, партнерство, взаємодію між викладачем і студентом, що сприяють більш поглибленому процесу навчання, перетворення студента на його активний суб'єкт. На основі такої взаємодії створюється навчання без примусу, навчання як реалізація свого бажання, навчання як задоволення, що сприяє самосвідомості та саморозвитку;

- індивідуалізацію виховного процесу як діалектичне поєднання індивідуальних і колективних форм; переорієнтацію з колективного впливу на індивідуальні форми роботи;

- інтеграцію традиційних і нових форм виховної роботи – принцип, що передбачає не лише наслідування кращих зразків виховної діяльності та використання традиційних методів і форм, але й впровадження нових, які б гармонійно поєднувались із традиційними;

- гармонізацію родинного та суспільного виховання, що базується на поєднанні й координації виховних зусиль родини та вузу;

- формування творчої активності, самодіяльності студентської молоді, що проявляється в поєднанні педагогічної майстерності з ініціативою та самодіяльністю студентів, у ствердженні життєвого оптимізму та у розвитку навичок позитивного мислення;

- надання більш широких повноважень органам студентського самоврядування - Студентському сенату, Профкому студентів, аспірантів та докторантів, Раді гуртожитків, студентським клубам за інтересами тощо.

Нині нагальною є соціальна потреба у формуванні духовно багатого покоління людей, творчої особистості, яка змогла б розв'язувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а прогрес нації.

Зрозуміло, що ці якості потрібно виховувати у студентів за допомогою тих засобів, методів, заходів, традицій, моралі, що вироблені народом впродовж усього історико-культурного розвитку.

3 Напрямки, форми та методи виховної роботи

Реалізація основних завдань і принципів виховання здійснюється за загальноприйнятими уявленнями у ряді пріоритетних напрямків.

Найважливішими з них є: національно-патріотичне виховання, громадянсько-правове виховання, морально-етичне та духовне виховання, формування елементів корпоративної культури ЗДІА на традиціях та історії академії, екологія людини, розвиток студентської творчості.

Наведені напрямки виховання тісно взаємопов'язані, доповнюють один одного, мають самостійне теоретико-методологічне значення. Разом з тим, усі вони утворюють цілісну систему виховання. Ці напрямки водночас є вузловими формами буття і самореалізації людини, її існування і поведінки.

3.1 Національно-патріотичне виховання студентської молоді

Національно-патріотичне виховання спрямоване на формування національної свідомості та відповідальності за долю України; виховання любові до рідної землі, її історії, відновлення і збереження історичної пам'яті; культивування кращих рис української ментальності; виховання бережливого ставлення до національного багатства країни, мови, культури, традицій.

Національно-патріотичне виховання передбачає розвиток історичної пам'яті, виховання патріотичних почуттів, усвідомленої любові до Батьківщини, громадського почуття обов'язку та відповідальності за долю Вітчизни і рідного вузу, готовність працювати на їх благо, захищати рідну країну, зміцнювати її міжнародний авторитет. Національно-патріотичне виховання здійснюється у навчальний і позанавчальний час: через лекційні курси, і перш за все, з історії України, історії вітчизняної культури; через оволодіння культурою мови, знайомство з національними традиціями українського народу, а також через роботу клубів, гуртків, музеїв, діяльність ЗМІ; через організацію поїздок пам'ятними місцями, зустрічей з ветеранами праці і бойових дій, з ветеранами збройних сил України; через залучення студентів до роботи в громадських молодіжних організаціях.

3.2 Громадянсько-правове виховання

Громадянсько-правове виховання спрямоване на прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина; виховання поваги до Конституції, Законів України, державних символів України; виховання громадянського обов'язку перед Україною, суспільством; формування громадянськості, політичної та правової культури особистості; проведення заходів, присвячених європейській інтеграції українського суспільства; професійне виховання.

Громадянське виховання – формування громадянськості як інтегративної якості особистості, яка дає можливість людині відчувати себе морально, соціально, політично та юридично дієздатною та захищеною.

Громадянське суспільство – поняття, що вживається для означення сукупності існуючих у суспільстві відносин, які є державно-політичними, сфери життєдіяльності громади й окремих індивідів, що є цивільною, не казенною, приватною, перебуває поза впливом держави. Його існування втілюється у приватному житті громадян, у функціонуванні вільного ринку, у безперешкодному поширенні духовних, релігійних, моральних, національних цінностей, у добровільно сформованих асоціаціях та організаціях громадян в

усій різноманітності вільно здійснюваних ними міжособових зв'язків (сімейних, громадських, економічних, культурних, релігійних, тощо).

Правове виховання спрямоване на виховання правової культури студентської молоді та повагу прав і свобод людини та громадянина, розширення знань та вмінь застосування на практиці законів держави; воно здійснюється через лекційні курси й, перш за все, правові дисципліни, а також через позанавчальну діяльність: роботу гуртків, семінарів, проведення конкурсів з правових питань, турнірів, олімпіад, конференцій тощо.

У зв'язку з поширенням роботи, спрямованої на підвищення загального рівня правової культури та вдосконалення системи правової освіти студентської молоді, в академії постійно розробляються, оновлюються плани заходів та положення, видаються накази спрямовані на підвищення правової освіти.

На деканських та кураторських годинах до студентів академії постійно доводиться інформація про правову політику держави, стан законності і правопорядку в Україні, забезпечення прав і свободи людини.

Професійне виховання передбачає надання певних професійних знань, вмінь, навичок і сприяння їх засвоєнню молоддю на високому рівні; спрямування фахових орієнтацій студента, формування чітких уявлень щодо специфіки обраної професії та чіткого образу особистості професіонала у певній галузі; формування професійної самосвідомості та самоідентифікації особистості, загальної професійної культури.

Професійне виховання здійснюється у навчальний та позанавчальний час і пов'язане з навчальною та практичною діяльністю, проведенням курсів «Введення до спеціальності», участю в роботі професійних науково-практичних конференцій, професійних конкурсах, Днів відкритих дверей на підприємствах та організаціях, діяльністю клубів. Передбачає проведення зустрічей з представниками тих чи інших професійних галузей, проведення семінарів-тренінгів особистісного і професійного росту тощо.

3.3 Сприяння розвитку громадянського суспільства в академії

Громадянське суспільство являється тим соціальним простором, у якому реалізується масив прав, свобод і обов'язків людини, формується соціально-активний індивід, так як громадянське суспільство представляє собою більш високий щабель у розвитку соціальної спільноти, міру його зрілості, розумності, справедливості, людяності.

Одним із органів, який сприяє розвитку громадянського суспільства в академії - є Студентське самоврядування, як частина громадського самоврядування у Запорізькій державній інженерній академії. Студентське самоврядування - це система добровільної участі студентів, їхня самостійна громадська діяльність, за допомогою якої студентська молодь залучається в процес управління справами свого навчального закладу.

Функціонування у ЗДІА різноманітних форм студентського самоврядування зламало стереотип адміністративного характеру управління,

дозволило студентській громаді збагатити вузівське життя, відкинути формалізм. Активна участь у роботі органів студентського самоврядування допомагає студентам повірити у свої власні сили, стати ініціативними, наполегливими, толерантними, самокритичними та відповідальними, а згодом – справжніми суб'єктами економічних відносин.

Студентство академії має всебічно втілювати саму модель розвиненого громадянського суспільства, в якому принцип розвитку «знизу» є головною суттю: студенти-лідери студентського самоврядування увійшли до складу Вченої ради, трудового колективу, приймальної та стипендіальної комісій, факультетських Рад, комісій районної, міської та обласної рад, регіональних та всеукраїнських студентських організацій.

Однією з форм студентських молодіжних організацій є волонтерський рух, який формує активну життєву позицію молоді у наданні благодійної допомоги незахищеним верствам населення; формує високі моральні якості, небайдужості до оточуючих.

3.4 Морально-етичне виховання

Морально-етичне та духовне виховання спрямоване на засвоєння норм поведінки студентської молоді у відношенні один до одного та усього суспільства; формування родинно-сімейної свідомості та виховання гендерної рівності; волонтерська робота

Моральне виховання спрямоване на розвиток високих моральних якостей і переконань, що проявляються в моральних нормах поведінки в усіх сферах життєдіяльності та забезпечують активну життєву позицію молодої людини.

Моральне виховання здійснюється через усі лекційні курси, у тому числі етичного і загально-гуманітарного циклу та через діяльність усіх служб, підрозділів, педагогів-наставників, а також через участь кожного співробітника та студента вузівського колективу у високій атмосфері вимогливості, принциповості, чесності, відповідальності та взаємодопомоги. Окрім того, моральне виховання пронизує всю систему позааудиторної роботи: проведення «днів відкритих дверей»; урочиста посвята в студенти першокурсників; святкування знаменних дат вузу, факультетів та кафедр; залучення студентів до професійної роботи з майбутніми абітурієнтами; «кураторські години»; проведення бесід, лекцій на цю тему; організація вечорів, концертів; діяльність органів студентського самоврядування; залучення студентів до участі в акціях гуманістичного характеру; висвітлення моральних питань у газетах і журналах.

Сімейне виховання передбачає підготовку молоді до шлюбу, подружньо-сімейного життя, до свідомого батьківства, догляду та виховання дітей, з урахуванням особливостей сімейної психології та етики; відродження національних сімейних традицій, наступності поколінь; формування свідомого ставлення та відповідальності за гармонізацію взаємовідносин між членами батьківської, своєї власної родини та навколишнім середовищем.

Сімейне виховання здійснюється через впровадження та реалізацію спеціалізованих комплексних програм, проведення лекційно-практичних курсів, лекцій-бесід, що включають розгляд соціально-психологічних, медичних, морально-етичних, соціально-побутових сторін сімейного життя, а також ознайомлення із духовною і культурною спадщиною української родини; через надання індивідуальних консультацій спеціалістами (лікарями, психологами); через діяльність родинних клубів, школи майбутніх батьків; проведення вечорів, круглих столів з родинної тематики тощо.

3.5 Формування елементів корпоративної культури на традиціях та історії академії

Формування елементів корпоративної культури ЗДІА на традиціях та історії академії – це виховання почуття поваги і гордості за причетність до історико-культурної спадщини і надбань колективу; формування навичок корпоративної культури як гаранта виконання положень Кодексу честі студента ЗДІА, Кодексу поведінки студентів ЗДІА.

Формування у студентів елементів корпоративної культури передбачає пропаганду норм, традицій та цінностей, які фундаментально закладені в діяльності академії, об'єднують студентів та регулюють їх поведінку; підвищення рівня організованості студентів (внутрішня інтеграція академії в єдине ціле); формування іміджу академії, як високоморального закладу освіти і науки; підтримка та розвиток базового рівня корпоративної культури, традицій, взаємовідносин, які у позитивному руслі складаються в студентському колективі; забезпечення координаційного та перспективного планування роботи з органами студентського самоврядування; створення іменних аудиторій, стендів, галереї вчених академії, написання книги з історії академії «Історія ЗДІА», створення віртуального музею академії; підтримка постійного зв'язку з випускниками академії через «Асоціацію випускників ЗП-ЗДІА».

3.6 Соціально-психологічна робота зі студентами

Соціально-психологічна робота зі студентами – це спрямування молоді для набуття соціального досвіду; соціальний захист студентів, соціальна адаптація студентів, соціально-педагогічне забезпечення та координація роботи студентських організацій ЗДІА.

Соціально-психологічна робота зі студентами передбачає :

- набуття студентами соціального досвіду;
- забезпечення умов для виявлення індивідуальних здібностей студентів, можливість їх самореалізації;
- формування навичок до життя і праці в умовах ринкових відносин;
- допомога у реалізації їх життєвих планів;
- забезпечення умов для зміцнення психічного здоров'я студентів;

- забезпечення соціального захисту та адаптації студентів першокурсників до навчання в академії;
- соціально-педагогічна робота зі студентськими організаціями.

3.7 Екологія людини

Екологія людини – це екологічна освіта та виховання студентів, формування у студентів потреби у здоровому способі життя, екологія житла; виховання фізичної культури

Екологічне виховання спрямоване на формування екологічної культури особистості, що регулює взаємовідносини людини та природи й орієнтує людину на збереження та відновлення природи як середовища проживання усього живого. Екологічне виховання має за мету підвищення ефективності засобів формування елементів екологічної світоглядної позиції майбутнього інженера-спеціаліста та здійснюється у процесі: навчальних занять гуманітарного циклу через залучення студентської молоді до науково-дослідної роботи з проблем охорони навколишнього середовища; також через систему позанавчальної роботи: проведення соціологічних досліджень з метою визначення рівня екологічних знань студентів; формування екологічного способу життя; проведення екологічних акцій; проведення екологічних читань на деканських та кураторських годинах з природоохоронної тематики та формування екологічного способу життя; круглих столів; тренінгів та модульних семінарів-практикумів з підготовки студентів-волонтерів з питань формування екологічної свідомості; проведення міжвузівських студентських наукових конференцій; залучення студентів до проектування благоустрою рекреаційних зон міста; проведення студентських екологічних олімпіад.

Виховання молоді спрямоване на здоровий спосіб життя – ствердження здорового способу життя як невід'ємного елемента загальної культури особистості, протидія факторам, що негативно впливають на здоров'я членів колективу академії, попередження прояву негативних явищ у студентському середовищі. Виховання молоді, спрямоване на здоровий спосіб життя, тісно пов'язане з реалізацією фізичного виховання в процесі життєдіяльності ЗДІА, а також здійснюється через систему аудиторної та поза аудиторної роботи: проведення лекцій, бесід, оздоровчо-освітніх семінарів, зустрічей, консультацій з представниками медичних, оздоровчих, санітарно-епідеміологічних закладів, на яких обговорюються теми загально фізичного, репродуктивного, психічного та психологічного здоров'я; підіймаються питання запобігання захворюванням (у тому числі тим, що передаються статевим шляхом) профілактики негативних явищ таких як тютюнопаління, наркоманія, алкоголізм тощо; висвітлення питань здорового способу життя через газету «Академія» та поширення спеціалізованої літератури серед студентської молоді.

Фізичне виховання спрямоване на формування потреби і культури фізичного самовдосконалення студентів, вироблення вмінь самостійного

використання методів і форм фізичної культури трудової діяльності та відпочинку. Фізичне виховання реалізується в процесі всієї життєдіяльності академії: на заняттях фізкультури, у роботі спортивних секцій, клубів, у проведенні спортивних змагань, турнірів, зустрічей, туристичних походів, тижня «Здоров'я», у роботі спеціальних медичних груп і груп лікувальної фізкультури тощо.

3.8 Розвиток студентської творчості

Розвиток студентської творчості – це залучення студентської молоді до пізнання багатовікової культури; забезпечення умов для наукової та інтелектуальної творчості; естетичне виховання; розвиток художньої творчості; змістовне дозвілля студентів

Естетичне виховання передбачає розвиток естетичних почуттів, смаків, поглядів, формування естетичного ставлення до дійсності, творчої активності студентської молоді. Воно здійснюється через лекційні курси, що містять естетичні засади, а також у процесі роботи гуртків і студій, участі студентів у художній самодіяльності, відвідування театрів, концертного залу, виставок, музеїв, проведення зустрічей у літературно-музичних, театральних вітальнях, зустрічі з діячами літератури та мистецтва, організацію зустрічей КВК, турнірів інтелектуальних ігор на зразок «Брейн-рингу» тощо, а також естетичне оформлення приміщень, дотримання чистоти, порядку у ЗДІА.

4 Організація виховної роботи в академії

Виходячи з мети, принципів та методології концепції, формується організаційна структура виховної роботи академії. Принцип єдності виховання потребує постійної взаємодії студента та викладача в ході навчального процесу, наукових досліджень, у позанавчальний час, а також взаємозв'язку форм і методів роботи. Виховний процес має спрямовуватися, насамперед, на особистість студента, а потім – на колектив академічної групи. При цьому саме студент як особистість перебуває в центрі навчально-виховного процесу.

Вся система організації виховної роботи академії, основною складовою якої є професорсько-викладацький склад, створює і забезпечує найсприятливіші психолого-педагогічні умови для вільного самовизначення і самоствердження кожного студента, для самореалізації його задатків, нахилів, здібностей і можливостей.

У ЗДІА створено систему виховної роботи, що дає можливість охоплювати виховним впливом усіх студентів - від першого курсу до останнього, здійснювати виховний процес як у навчальний, так і в позанавчальний час. Виховання студентів забезпечується через діяльність усіх структурних підрозділів академії - від студентської академічної групи до ректорату.

4.1 Суб'єкти, що забезпечують реалізацію виховної роботи в академії

Суб'єктами, які організовують забезпечення реалізації концепції виховання студентів академії, є:

- ректорат;
- Вчена рада;
- Рада з навчально-виховної роботи;
- організаційно-виховний відділ;
- Рада з навчально-виховної роботи ЗДІА;
- деканати та кафедри;
- Органи студентського самоврядування;
- первинна профспілкова організація студентів, аспірантів та докторантів;
- студентський Центр мистецтв;
- клуби за інтересами;
- бібліотека;
- загальноакадемічна газета «Академія».

Спрямовує, розробляє і організовує реалізацію стратегій навчально-виховного процесу всіх структурних підрозділів і громадських об'єднань ЗДІА ректорат академії та Рада з навчально-виховної роботи.

Деканати координують виховну роботу на факультетах, визначають специфіку і напрямок цієї роботи серед контингенту студентів різних спеціальностей. Спрямовують участь студентів і викладачів факультетів в організації та проведенні виховних заходів на факультетах, контролюють виховну роботу кафедр.

Кафедри організовують виховну роботу зі студентами академічних груп, де працюють викладачі. Надають допомогу в організації виховних заходів на факультетах і в академії в цілому. Здійснюють якісне кадрове забезпечення виховної роботи.

Викладачі проводять виховну роботу, викладаючи свої дисципліни у студентських академгрупах, а також здійснюють індивідуальний вплив на виховання кожного студента. Беруть активну участь в організації культурно-виховних заходів кафедр, факультету й академії.

Для організації і координації виховного процесу створюється відповідна структура підрозділів академії. Керує усім комплексом виховної роботи проректор з науково-педагогічної роботи. Безпосередню організаційно-виховну роботу здійснюють: організаційно-виховний відділ ЗДІА, заступники деканів з НВР, куратори студентських академічних груп, співробітники бібліотеки, гуртожитку, редакція вузівської газети «Академія». Робота цих підрозділів тісно пов'язана з діяльністю численних громадських організацій ЗДІА: студентського Сенату, профкому студентів, аспірантів та докторантів, Ради гуртожитків, студентського центру мистецтв, студентських спортивних клубів, клубом інтелектуальних ігор «Що? Де? Коли ?», Радою жінок, Радою ветеранів тощо.

Усі зазначені суб'єкти планують свою роботу на рік, підбиваючи її підсумки в кінці навчального року з відповідними висновками щодо дальшого поліпшення системи виховання в академії на наступний період.

Для того щоб дізнатися про потреби та інтереси студентів, їхню ціннісну орієнтацію, специфіку сприйняття процесів суспільного життя в академії проводяться соціологічні опитування студентів.

Контроль з метою досягнення високих результатів виховної роботи, планування, реалізацію і координацію виховних заходів задля підвищення їх загальних підсумків покладено на керівника організаційно-виховного відділу.

4.2 Рада з навчально-виховної роботи як головний чинник реалізації Концепції з організаційно-виховної роботи

Основною метою діяльності Ради є визначення основних напрямів, форм, методів удосконалення навчально-виховної роботи, оптимізація умов для найбільш повного розкриття творчого потенціалу студентської молоді ЗДІА.

Завдання Ради з навчально-виховної роботи:

- визначення основних напрямів удосконалення навчально-виховної роботи академії;
- здійснення інтегрованих комунікативних зв'язків між відповідними структурними підрозділами академії, які забезпечують науково-педагогічну роботу навчально-виховного напрямку академії;
- координація творчої діяльності студентів з метою забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців для різних галузей промисловості, науки і освіти та координація навчально-виховної роботи факультетів;
- координація педагогічної діяльності структурних підрозділів стосовно питань етичного, естетичного, культурного, правового виховання та валеології;
- розробка рекомендацій щодо впровадження в навчально-виховний процес прогресивних форм організації виховного процесу, з урахуванням вітчизняного та світового досвіду;
- координація розвитку міжнародного співробітництва у освітній сфері, у тому числі академічної мобільності студентів;
- вивчення, узагальнення та пропагування ефективних форм роботи студентського самоврядування.

4.3 Роль викладача у виховному процесі

Важливу роль у вихованні відіграє викладач академії.

Ставлення професорсько-викладацького складу вузу до роботи, до оточення, високий рівень професіоналізму, ерудиція, самодисципліна, прагнення до творчості сприяє розвитку подібних якостей і у студентському середовищі. Саме інтелігентність, комунікабельність, тактовність створюють таку атмосферу між викладачами і студентами, коли останні стають

рівноправними суб'єктами одного процесу освіти і виховання, саморозвитку, соціокультурного визначення.

Викладач вузу завжди був вихователем, утім сьогодні виховання може і має розумітися не як одночасне передавання знань і оцінних суджень від старшого покоління до молодшого, як взаємодія та співпраця викладачів і студентів у сфері їх спільного буття.

Авторитет викладача - інтегральна характеристика його професійної, педагогічної та особистісної позиції в колективі, яка виявляється в процесі взаємин з колегами, студентами і впливає на успішність та збереження контингенту в академії.

Авторитет викладача формується з достатньо високого рівня розвитку трьох видів педагогічних умінь: *предметних* (наукові знання); *комунікативних* (знання про своїх студентів і колег); *гностичних* (знання самого себе й уміння корегувати свою поведінку).

Можна диференціювати основні компоненти в діяльності викладача:

Конструктивна діяльність - пов'язана з відбором, умінням вибудовувати навчально-виховний матеріал та проектувати розвиток індивідуальності студента.

Організаційна діяльність - передбачає організацію своєї поведінки (педагогічні дії в реальних умовах діяльності) на заняттях і поза ними; зворотний зв'язок зі студентами (думка, знання, інтерес).

Комунікативна діяльність - спільна діяльність педагога та студента, побудова міжособистісної взаємодії (сприйняття і розуміння людьми один одного) і стосунків у процесі педагогічної діяльності, процес педагогічного спілкування.

Рефлексивна діяльність - уміння педагога аналізувати й адекватно оцінювати свою педагогічну діяльність, розвивати самосвідомість, яка виявляється в самопізнанні, самооцінці та саморегулюванні поведінки; прагнення до особистісного зростання, самореалізації та самоконтролю.

Отже, саме ці принципи повинні намагатися реалізовувати у своїй професійній діяльності викладачі академії, здійснюючи не тільки освітній процес, але й виховний.

4.4 Роль куратора академічної групи

Основною формою реалізації напрямків виховної роботи у ЗДІА є розвиток та удосконалення інституту кураторів. Актуальність проблеми кураторства в академії полягає у необхідності вироблення єдиних підходів до організації виховної діяльності зі студентською молоддю.

Ключовою фігурою у виховному процесі є куратор академічної групи. Ця робота здійснюється постійно і вимагає від куратора високого рівня комунікативних здібностей, високого професіоналізму та досвіду у роботі зі студентською молоддю.

Завдання куратора в сучасних умовах - допомогти розібратись і організувати, а не нав'язувати погляди, не підміняти студента в його

діяльності. Важливим є також те, щоб робота куратора не йшла в розріз зі студентським самоврядуванням, а доповнювала б його, утворюючи єдину демократичну виховну систему. Особливо потрібна допомога куратора у взаємодії студентів із численними академічними структурами і службами, які здійснюють навчальну й позанавчальну діяльність, в організації спеціальних заходів, особливо загальноакадемічного характеру.

Найважливішими напрямками діяльності куратора є:

- допомога студентам академічної групи в процесі їх адаптації до умов навчання в академії;
- допомога студентам академічної групи в навчальній діяльності, формування в них навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом;
- контроль за систематичною навчальною діяльністю студентів, відвідуванням студентами занять, своєчасним виконанням ними завдань поточної атестації, за складанням заліків та іспитів;
- організація роботи з виховання у студентів культурних навичок, засвоєння ними загальнолюдських, національних, громадянських, родинних, особистісних цінностей;
- допомога студентам при формуванні в групі здорового морально-психологічного клімату;
- залучення студентів групи до участі у наукових, культурних, спортивних та громадських заходах факультету, академії;
- проведення зустрічей студентства з провідними вченими, педагогами, митцями, спортсменами, в ході яких обговорюються питання формування професійних якостей майбутніх спеціалістів;
- допомога куратора при вирішенні індивідуальних та колективних морально-психологічних проблем, які виникають у студентів;
- відвідування студентів, що мешкають у гуртожитках, з метою вивчення умов проживання і контролю за виконанням студентами Правил внутрішнього розпорядку в академії;
- піклування про соціальні умови життя і побут студентів, які мешкають за межами гуртожитків;
- профілактика порушень студентами Правил внутрішнього розпорядку ЗДІА та чинного законодавства України;
- пропагування в студентському середовищі здорового способу життя та мовної культури;
- профілактика та попередження негативних соціальних явищ;
- допомога при підготовці документів для отримання пільг певними категоріями студентів.

Отже, найважливішим завданням удосконалення роботи куратора є допомога студентам в організації таких заходів, які дозволили б глибоко усвідомити, зрозуміти, відчути і сприйняти традиції академії, його ціннісні орієнтації, ті стосунки і норми, які традиційно лежать в основі відносин і взаємодій у цьому навчальному закладі та за його межами (знайомство з історією академії, участь у загальноакадемічних заходах, організація екскурсій і зустрічей з видатними особистостями тощо).

Удосконалення діяльності куратора передбачає також цілеспрямовану роботу за такими напрямками:

- проведення спеціальних тренінгів і семінарів, на яких куратори одержують інформацію про вікові особливості студентів, про результати діагностики їхніх індивідуальних якостей та інтересів, про специфіку взаємодії зі старшими студентами, про нові методи та підходи у сфері консультування і підтримки студентів;
- залучення студентів до участі у державних молодіжних програмах, патріотичних та мистецько-культурологічних проектах;
- регулярне проведення з кураторами міжвузівських нарад за участю адміністрації ВНЗ, співробітниками організаційно-виховного відділу для окреслення та розв'язання загальних проблем;
- видання пам'ятки та методичних рекомендацій на допомогу кураторові з оновленою інформацією про особливості роботи зі студентами.

4.5 Студентське самоврядування як фактор удосконалення виховного процесу

Дана форма є особливою для самостійної громадської діяльності студентів і аспірантів у реалізації функцій управління життям студентського колективу згідно з цілями та завданнями, які постають перед ними. Вона є елементом загальної системи управління виховним процесом у ВНЗ та передбачає максимальне врахування інтересів та потреб студентів на основі вивчення громадської думки і конкретних ініціатив.

Можна узагальнити такі основні завдання студентського самоврядування:

- формування у студентів відповідального і творчого ставлення до навчання, громадської діяльності та суспільно корисної праці;
- сприяння оволодінню кожним студентом навичками продуктивної самостійної роботи й наукової організації праці, всебічному розвитку особистості завдяки долученню до різних видів діяльності;
- забезпечення принциповості, об'єктивності та компетентності в реалізації прав студентів;
- формування у членів колективу на основі самостійності навичок прийняття рішень з питань студентського життя, активної життєвої позиції, навичок управління державними і громадськими справами;
- виховання у студентів почуття господаря у своєму навчальному закладі, поваги до закону, норм моралі та правил спільного проживання;
- створення умов нетерпимості до правопорушників, пияцтва та інших антисуспільних виявів;
- надання допомоги адміністрації, професорсько-викладацькому складу в організації та вдосконаленні навчально-виховного процесу (через своєчасний всебічний аналіз якості знань студентів, причин низької успішності тощо);
- пошук і організація ефективних форм самостійної роботи студентів;

- активізація діяльності громадських організацій у ВНЗ, надання допомоги в реалізації її статутних цілей і завдань;
- організація вільного часу студентів, сприяння всебічному розвитку особистості кожного члена студентського колективу;
- організація системи вивчення громадської думки студентів з найважливіших питань життя ВНЗ та створення умов, за яких забезпечується участь кожного зацікавленого студента в обговоренні проблем, прийнятті та виконанні рішень;
- збереження бібліотечного, аудиторного, житлового фонду, фонду гуртожитків, спортивних споруд та інвентарю тощо;
- установа та підтримка контактів з молодіжними організаціями різних ВНЗ України та інших країн.

Студентські громадські організації разом з адміністрацією академії намагаються максимально враховувати інтереси та реалізувати ініціативу студентів. Вони беруть на себе деякі важливі функції у виховній роботі та значною мірою «розвантажують» адміністрацію академії від низки проблем у сфері організації дозвілля як однієї з ефективних форм виховного процесу, котра охоплює велику кількість студентів разом із професорсько-викладацьким складом (чим забезпечується зв'язок поколінь) і враховує різноманіття інтересів (інтелектуальні ігри, спортивні заходи, фестивалі художньої самодіяльності тощо).

Дуже важливим напрямом самоврядування студентів в академії є охорона порядку, яку здійснюють студенти – члени студентської дружини «Барс» при проведенні громадських заходів.

5 Очікувані результати реалізації Концепції з виховної роботи в академії

Правильно організоване виховання студентської молоді формує повноцінну цілісну особистість; індивідуальність і суспільність є найсуттєвішими характеристиками особистості. Кожний з цих критеріїв має свої ознаки, якими ректорат, деканати, викладачі керуються у виховній роботі щодо формування конкретних якостей особистості.

Відповідно до кожного напрямку виховання студентів розробляється модель очікування стану суб'єктів виховання. Організатори виховного процесу визначають періодичність замірів, результатів виховної роботи. Визначається кількість і перелік актуальних показників, якими а можуть бути:

- успішність студентів;
- навчальна дисципліна студентів;
- стосунки в академічних групах;
- моральні, політичні, соціальні, фахові орієнтації і т.ін.;
- аналіз правової поведінки, характер, частота і наслідки правопорушень;

- соціологічні дослідження.

Це дає можливість такому суб'єкту виховного процесу як викладач отримувати достовірні дані про рівень коригування стратегії, тактики, форм, методів, засобів виховання.